

طراحی مسیر حرکت عامل‌ها در سیستم شبیه ساز امداد با استفاده از اتماتاتی یادگیر توزیع شده

مصطفی اصغری^۱، بهروز معصومی^۲، محمدرضا میبدی^۳

۱- دانشگاه آزاد اسلامی - واحد میاندوآب- ایران

m_asghary86@yahoo.com

۲- دانشگاه آزاد اسلامی قزوین- دانشگاه آزاد اسلامی علوم و تحقیقات تهران- ایران

bmasoumi@Qazviniau.ir

۳- دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات دانشگاه صنعتی امیرکبیر- تهران- ایران

mmeybodi@aut.ac.ir

چکیده:

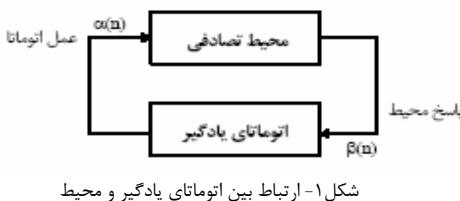
یکی از بسترها مناسب برای تست و ارزیابی ایده‌ها و تکنیک‌های مربوط به سیستم‌های چند عامله سیستم شبیه ساز امداد می‌باشد. در سیستم شبیه ساز امداد، وقوع یک حادثه محرک شبیه سازی شده و عامل‌های نرم افزاری برای مقابله با اثرات حادثه در محیط مصنوعی فعالیت می‌کنند. در این مقاله که اولین کاربرد اتماتاتی یادگیر توزیع شده در سیستم شبیه ساز امداد است برای مسیریابی عامل‌ها از اتماتاتی یادگیر توزیع شده استفاده شده و تاثیر آن در افزایش قدرت کاوش عامل‌های امداد ارزیابی شده است. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که روش مذکور در مقایسه با روش‌های استفاده شده دیگر، قدرت جستجو و کاوش بیشتری را به عامل‌ها می‌دهد.

واژه‌های کلیدی:

اتماتاتی یادگیر توزیع شده، شبیه ساز امداد، طراحی مسیر.

۱- مقدمه

سیستم شبیه ساز امداد نمونه‌ای از سیستم‌های چند عامله بلاذرنگ است که در آن محیط عملیاتی عامل‌ها دارای پیچیدگی بالایی بوده و به شرایط واقعی نزدیکتر می‌باشد. فراهم بودن شرایط سیستم‌های چند عامله پیچیده و بزرگ در سیستم شبیه ساز امداد، آن را به بستر مناسبی برای تست و ارزیابی ایده‌ها و تکنیک‌های مربوط به سیستم‌های چند عامله تبدیل کرده است. با توجه به بلاذرنگ بودن سیستم شبیه ساز امداد، یکی از پارامترهای اصلی که باید در ایده‌ها و تکنیک‌های استفاده شده در آن مورد توجه ویژه قرار گیرد زمان می‌باشد. در سیستم شبیه ساز امداد، رویداد یک حادثه از محیط به دست آورند. کامل بودن اطلاعات عامل‌ها از

محیط را می توان توسط سه تایی $E = \{\alpha, \beta, c\}$ نشان داد که در آن $\alpha \equiv \{\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_r\}$ مجموعه ورودی ها، $\beta \equiv \{\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_m\}$ مجموعه خروجی ها و $c \equiv \{c_1, c_2, \dots, c_r\}$ مجموعه احتمال های جریمه می باشد. هرگاه β مجموعه ای دو عضوی باشد محیط از نوع P است. در چنین محیطی $\beta_1 = 1$ به عنوان جریمه و $\beta_2 = 0$ به عنوان پاداش در نظر گرفته می شود. در محیط از نوع Q، $\beta(n)$ می تواند به طور گستته یک مقدار از مقادیر محدود در فاصله $[0, 1]$ را اختیار کند و در محیط از نوع S $\beta(n)$ متغیر تصادفی در فاصله $[0, 1]$ است. c_i احتمال اینکه عمل α_i نتیجه مطلوب داشته باشد می باشد. در محیط ایستا، مقادیر c_i بدون تغییر باقی می مانند حال آنکه در محیط غیر ایستا این مقادیر در طی زمان تغییر می کنند.

۲- اتوماتای یادگیر با ساختار متغیر

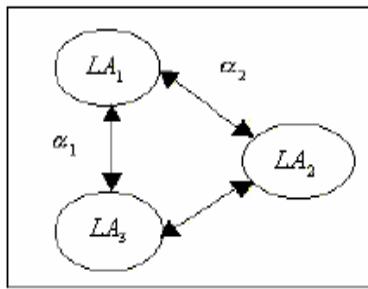
اتوماتای یادگیر با ساختار متغیر توسط ۴ تایی $\{\alpha, \beta, p, T\}$ نشان داده می شود که در آن $\alpha \equiv \{\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_r\}$ مجموعه عمل های اتوماتا، $\beta \equiv \{\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_m\}$ مجموعه ورودیهای اتوماتا، $p \equiv \{p_1, p_2, \dots, p_r\}$ بردار احتمال انتخاب هر یک از عملها، و $T[\alpha(n), \beta(n), p(n)]$ الگوریتم یادگیری می باشد. در این نوع از اتوماتاها، اگر عمل α_i در مرحله n ام انتخاب شود و پاسخ مطلوب از محیط دریافت نماید، احتمال $p_i(n)$ افزایش یافته و سایر احتمالها کاهش می یابند. برای پاسخ نامطلوب احتمال $p_i(n)$ کاهش یافته و سایر احتمالها افزایش می یابند. در هر حال، تغییرات به گونه ای صورت می گیرد تا حاصل جمع $(n) p_i$ ها همواره ثابت و مساوی یک باقی

محیط، باعث می شود عاملها تصمیمات مناسب تری بگیرند. با توجه به محدودیت پهنای باند و تعداد پیغام های مبادله شده بین عامل ها، هر عامل سعی می کند تا با حرکت و کاوش در محیط، اطلاعات بیشتری در اختیار داشته باشد. عامل ها حتی در صورت داشتن اطلاعات کامل از محیط، برای انجام اعمال مورد نظرشان نیاز به جابجا شدن و حرکت در محیط دارند. بنابراین طراحی مسیر حرکت عامل ها یکی از موارد مهم و تاثیرگذار در کارآیی سیستم است. اکثر روش های استفاده شده برای طراحی مسیر حرکت عامل ها، بر اساس الگوریتم های کوتاهترین مسیر می باشند [1]. عیب استفاده از روش های مسیریابی بر اساس الگوریتم های کوتاهترین مسیر این است که مکانهایی که عامل ها ملاقات می کنند محدود به مواردی می شود که در کوتاهترین مسیر بین مبدا و مقصد قرار گیرد. در این مقاله الگوریتمی ارائه می شود که برای طراحی مسیر حرکت عامل ها از اتوماتای یادگیر توزیع شده استفاده نموده و قدرت کاوش عامل ها را افزایش می دهد. بخش بندی بقیه مطالب این مقاله به صورت زیر است: ابتدا در بخش ۲ اتوماتای یادگیر و اتوماتای یادگیر توزیع شده به طور مختصر و خلاصه معرفی می شوند. بخش ۳ به معرفی الگوریتم ارائه شده می پردازد. در بخش ۴ الگوریتم ارائه شده ارزیابی شده است. بخش ۵ مقایسه و نتیجه گیری می باشد.

۲- اتوماتای یادگیر

اتوماتای یادگیر ماشینی است که می تواند تعدادی متناهی عمل را انجام دهد. هر عمل انتخاب شده توسط یک محیط احتمالی ارزیابی می شود و نتیجه ارزیابی در قالب سیگنالی مشت یا منفی به اتوماتا داده می شود و اتوماتا از این پاسخ در انتخاب عمل بعدی تاثیر می گیرد. هدف نهایی این است که اتوماتا یاد بگیرد تا از بین اعمال خود، بهترین عمل را انتخاب کند. بهترین عمل، عملی است که احتمال دریافت پاداش از محیط را به حداقل رساند. کارکرد اتوماتای یادگیر در تعامل با محیط در شکل ۱ مشاهده می شود.

خود را انتخاب می کند که در نتیجه آن یکی از اتماتاهای یادگیر متصل به آن اتماتا که متناظر با عمل انتخاب شده می باشد فعال می شود. در هر زمان فقط یک اتماتای یادگیر در شبکه فعال می باشد.

شکل ۲- اتماتای یادگیر توزیع شده (DLA) با ۳ اتماتای یادگیر

به طور رسمی DLA را می توان توسط گراف $DLA = (V, E)$ که $V = \{LA_1, LA_2, \dots, LA_n\}$ مجموعه اتماتاهای یادگیر و n تعداد اتماتاهای یادگیر در DLA و $E \subseteq V \times V$ مجموعه لبه های گراف می باشد، تعریف کرد. لبه (j, i) عمل زاتماتای یادگیر LA_i را نشان می دهد. LA_j زمانی فعال خواهد شد که عمل زاتماتای یادگیر LA_i انتخاب شود. تعداد اعمال برای اتماتای یادگیر LA_k برابر درجه خروجی گره متناظر با اتماتای یادگیر LA_k می باشد. برای اطلاعات بیشتر در باره اتماتای یادگیر توزیع شده می توان به مراجع [5,6,7] مراجعه نمود.

۳- الگوریتم پیشنهادی

الگوریتم ارائه شده برای طراحی مسیر حرکت عامل ها، از اتماتای یادگیر به صورت توزیع شده استفاده می کند. به این صورت که در هر یک از تقاطع ها مانند دوراه، سه راه، چهارراه و غیره یک اتماتای یادگیر وجود دارد که تعداد اعمال آن برابر با تعداد خیابانها یا راههای متصل به آن تقاطع می باشد. اتماتای یادگیر به عاملی که قصد عبور از آن تقاطع را دارد یکی از خیابان های متصل به تقاطع را به صورت احتمالی نشان می دهد. احتمال

بماند. الگوریتم زیر نمونه ای از الگوریتمهای یادگیری خطی برای اتماتای یادگیر با ساختار متغیر است.

الف- پاسخ مطلوب:

$$p_i(n+1) = p_i(n) + a[1 - p_i(n)] \quad (1-\text{الف})$$

$$j \neq i \quad \forall j$$

$$p_j(n+1) = (1 - a)p_j(n) \quad (1-\text{ب})$$

ب- پاسخ نامطلوب:

$$p_i(n+1) = (1 - b)p_i(n) \quad (2-\text{الف})$$

$$(2-\text{ب})$$

$$p_j(n+1) = \frac{b}{r-1} + (1-b)p_j(n) \quad j \neq i \forall j$$

در روابط فوق، a پارامتر پاداش و b پارامتر جریمه می باشد. با توجه به مقادیر a و b سه حالت را می توان در نظر گرفت. زمانیکه a و b با هم برابر باشند، الگوریتم را L_{RP} می نامیم. زمانیکه b از a خیلی کوچکتر باشد، الگوریتم را L_{REP} می نامیم. زمانیکه b مساوی صفر باشد، الگوریتم را L_{RI} می نامیم. در این مقاله از الگوریتم L_{RP} برای یادگیری در اتماتای یادگیر استفاده شده است. برای اطلاعات بیشتر در باره اتماتاهای یادگیر با ساختار متغیر و اتماتاهای یادگیر با ساختار ثابت می توان به [2,3,4] مراجعه کرد.

۲-۲- اتماتای یادگیر توزیع شده

اتماتای یادگیر توزیع شده (DLA) شبکه ای از اتماتاهای یادگیر است که برای حل یک مسئله با یکدیگر همکاری می نمایند[4]. تعداد اعمال یک اتماتا در DLA برابر تعداد اتماتاهای متصل به این اتماتای یادگیر می باشد. انتخاب یک عمل توسط یک اتماتای یادگیر در شبکه، اتماتای یادگیر متناظر با این عمل در طرف دیگر یال را فعال می سازد. به عنوان مثال در شکل ۱، هر اتماتای یادگیر دارای دو عمل می باشد. انتخاب عمل α_2 توسط LA_1 اتماتای یادگیر LA_2 را فعال خواهد کرد. سپس اتماتای یادگیر فعال شده (LA_2) یکی از اعمال

انتخاب گره بعدی (V_{i+1}) برای V_i در این الگوریتم طبق شکل ۳ انجام می‌شود:

- ۱- برای تمام یال‌های واقع در گره V_i ، مقدار احتمال هر یال را با توجه به عکس طول یال محاسبه کن.
- ۲- یکی از یال‌های گرهی را که بر روی آن قرار داری به تصادف انتخاب کن.
- ۳- برای تمام یال‌های متصل به گره V_i موارد زیر را انجام بد:
 - اگر یال مورد نظر به عنوان مسیر انتخاب شده است: بر اساس معادله ۲-ب به آن پاداش بده.
 - در غیر اینصورت: طبق معادله ۲-الف، آن را جریمه کن.

شکل ۳- الگوریتم انتخاب گره بعدی (V_{i+1}) در طراحی مسیر عامل‌ها

الگوی یادگیری اتوماتاهای استفاده شده در این الگوریتم L_{RP} است که در آن مقادیر پارامترهای a و b با هم برابر است. برای محاسبه مقدار این پارامترها از روش آزمایش و خطا استفاده شده است. جدول زیر نتایج حاصل از شبیه سازی به ازای مقادیر مختلف پارامترها را در مقاطع مختلف زمانی نشان می‌دهد. با توجه به مقادیر جدول ۳ می‌توان گفت مقدار مناسب a و b در این مسئله، مقدار ۳، ۰ است.

۴- ارزیابی

برای ارزیابی کارآیی الگوریتم ارائه شده از دو سناریوی متفاوت استفاده شده است: نقشه RandomSmall-1 (مسابقات روبوکاپ ۲۰۰۸ چین) و نقشه دیگر که بخشی از گراف مربوط به شهر Kobe می‌باشد. اهداف انتخاب شده برای عاملها در تمام سناریوهای باشند. اهداف انتخاب شده در تمام سناریوهای و تمام شرایط کاملاً یکسان است. نتایج یادداشت شده برای سناریوی Kobe مربوط به ۶۰ سیکل اول شبیه سازی با دوره‌های زمانی ۱۵ ثانیه ای می‌باشد و برای ۲۰۰ ثانیه دوم با دوره‌های ۵۰ ثانیه ای یادداشت شده است. عملکرد الگوریتم ارائه شده (از نظر exploration) با عملکرد الگوریتم استفاده شده در تیم Persia که از کوتاهترین مسیر استفاده می‌کند مقایسه شده است [8,9]. شکل‌های ۴ و ۵ این مقایسه را به ترتیب در

انتخاب هر یک از خیابان‌های متصل به تقاطع نیز با توجه به طول مسیر از آن خیابان و نیز قانون احتمال محاسبه می‌شود. همچنین اتوماتای یادگیر حق انتخاب خیابانی را که عامل از طریق آن به تقاطع وارد می‌شود را ندارد و عملی را که متناظر با آن است غیرفعال می‌کند. اتوماتاهای دیگر نیز اگر دارای این عمل در مجموعه اعمال خود هستند آن را غیرفعال می‌کنند. با انتخاب یکی از خیابانها، اتوماتای یادگیر واقع در طرف دیگر خیابان انتخاب شده که در یکی از تقاطع‌های همسایه واقع است فعل می‌شود و همین روال تا رسیدن عامل به مقصد ادامه دارد. نکته‌ای که وجود دارد این است که هر یک از اتوماتاهای یادگیر که فعل می‌شوند، عمل انتخاب شده خودشان را مطابق فرمول ۲-الف جریمه می‌کند. این عمل باعث می‌شود تا هر خیابانی که به عنوان مسیر انتخاب می‌شود و عامل از آن عبور می‌کند در آینده شانس کمتری برای انتخاب شدن به عنوان مسیر حرکت عامل داشته باشد. همچنین اتوماتای یادگیر فعل، اعمال انتخاب نشده خودشان را مطابق فرمول ۲-ب پاداش می‌دهند تا این خیابانها در آینده شانس بیشتری برای انتخاب شدن به عنوان مسیر عامل داشته باشند. جریمه و پاداش اتوماتای یادگیر باعث می‌شود تا از تمام خیابان‌های متصل به تقاطع متناظر با اتوماتای یادگیر استفاده شود. از آنجا که احتمال انتخاب شدن یک خیابان، بر اساس طول مسیر عبوری از آن خیابان می‌باشد بنابراین با خیابانها با احتمال بالایی به صورت صعودی و بر اساس طول مسیر انتخاب خواهند شد. یعنی برای بار اول که عامل از یک تقاطع عبور می‌کند، اولین کوتاهترین مسیر و برای بار دوم، دومین کوتاهترین مسیر به صورت احتمالی پیشنهاد می‌شود. هر یالی که انتخاب می‌شود بر اساس قوانین اتوماتای یادگیر جریمه می‌شود و یال هایی که انتخاب نشده اند پاداش می‌گیرند. این عمل باعث می‌شود احتمال انتخاب یال ملاقات شده در آینده کمتر شده و یال‌های ملاقات نشده احتمال بیشتری برای انتخاب شدن در آینده داشته باشند. هر عامل سعی می‌کند در آینده از یال‌هایی که عبور کرده است عبور نکند.

۵- نتیجه‌گیری

در این مقاله مسیریابی عامل‌های پلیس در سیستم شبیه ساز امداد، با استفاده از اتماتای یادگیر توزیع شده انجام شد. شبیه سازی‌های انجام گرفته و نتایج بدست آمده نشان می‌دهند الگوریتم ارائه شده قدرت کاوش عامل‌ها را در مقایسه با الگوریتم‌های بر مبنای کوتاه‌ترین مسیر افزایش می‌دهد. همچنین مسیرهای انتخاب شده توسط اتماتای یادگیر توزیع شده با احتمال زیاد دارای اختلاف با کوتاه‌ترین مسیر هستند. یعنی در یک گره برای یک مقصد خاص، برای بار اول، اولین مسیر کوتاه به عنوان مسیر انتخاب می‌شود و برای بار دوم، دومین مسیر کوتاه و الی آخر. با توجه به نتایج بدست آمده می‌بینیم نقطه اوج کاوش برای الگوریتم پیشنهاد شده در شروع شبیه سازی بوده و رفتارهای تقريباً به صورت منظم کم می‌شود. موارد فوق نشان می‌دهند الگوریتم ارائه شده از نظر کاوش و جستجو در محیط نسبت به الگوریتم‌های دیگر از سرعت و قدرت بیشتری برخوردار است.

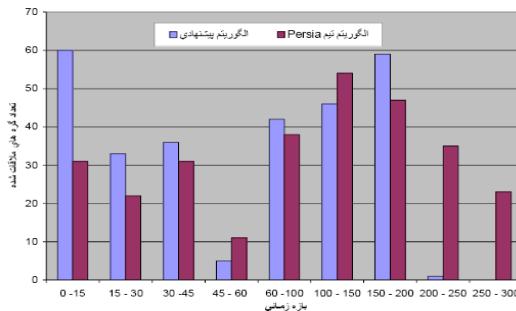
مراجع

- [1] S. B. M. Post and M. L. Fassaert, "A Communication and Coordination Model For 'RobocupRescue' Agents", *M.Sc. thesis, Department of Computer Science, University of Amsterdam*, 2004.
- [2] K. S. Narendra and M. A. L. Thathachar, *Learning Automata: An Introduction*, Prentice Hall, Inc., 1989.
- [3] M. A. L. Thathachar, P. S. Sastry, "Varieties of Learning Automata: An Overview", *IEEE Transaction on System, Man and Cybernetics, Part B*: Vol. 32, No. 6, P. 711-722, 2002.
- [4] S. Lakshmivarahan, "Learning Algorithms: Theory and Applications", New York: Springer-verlag, 1981.
- [5] M. R. Meybodi and H. Beigy, "Solving Stochastic Shortest Path Problem Using Distributed Learning Automata", *Proceedings 6th Annual CSI Computer Conference, University of Isfahan's Computer Engineering Department*, 2001.
- [6] H. Beigy and M. R. Meybodi "A New Distributed Learning Automata for Solving Stochastic Shortest Path Problem", *Proceedings of the Sixth*

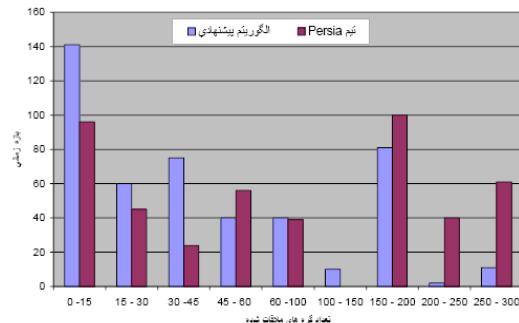
سناریو‌های RandomSmall و Kobe نشان می‌دهند.

جدول ۱- مقادیر مختلف برای پارامترهای a و b و تأثیر آن در تعداد گرهای ملاقات شده توسط عامل در زمان‌های مختلف

زمان	$a=0.3$	$a=0.2$	$a=0.1$	$a=0$
۰-۱	۱۳۴	۱۵۵	۱۳۹	۱۶۷
۲	۲۳	۵۰	۲۵	۴۶
۱۵	۵۷	۸۵	۵۱	۲۴
۳۵	۱۱	۱۵	۶	۶۵
۴	-	۱	۵	۶۰
۴۲	-	۰	۱۶	۶
۰	۲۵	-	۲۲	-۱۰۰
-	-	۱	۰	۱۵۰
-	-	-	۱۹	۱۲
-	-	-	۳۶	-۲۰۰
-	-	-	۵	-۲۵۰
-	-	-	-	۳۰۰

شکل ۴- مقایسه الگوریتم ارائه شده با الگوریتم تیم Persia از نظر قدرت کاوش - سناریوی Kobe

شکل ۵- مقایسه الگوریتم ارائه شده با الگوریتم تیم Persia از نظر قدرت کاوش - سناریوی RandomSmall

دانشگاه صنعتی مالک اشتر

سومین کنفرانس علمی فرماندهی و کنترل ایران

انجمن علمی فرماندهی و کنترل ایران (C4I)

International Joint Conference on Information Science, Durham, USA, pp. 339- 343, 2002,

- [7] M. Alipour and M. R. Meybodi, "Solving Traveling salesman Problem Using Distributed Learning Automata", *Proceedings of 10th Annual CSI Computer Conference, Computer Engineering Department, Iran Telecommunication Research Center*, Tehran, Iran, pp. 271-280, Feb. 2005.
- [8] M. R. Khojasteh and H. Heidari, "Persia 2005 Team Description", *Team Description Paper*, 2005.
- [9] M. R. Khojasteh, A. Kazimi and Z. Ghasemini, "Persia 2006, Towards a Full Learning Automata-Based Cooperative Team", *Team Description Paper*, 2006.
- [10] The Robocup Rescue Technical Committee, "Robocup-Rescue Simulator Manual", 2000, Web page: <http://robomec.cs.kobe-u.ac.jp/robocup-rescue>.
- [11] M. Bowling, "Robocup Rescue: Agent Development Kit", Version0.4, 2001.